کۆمەدیاکانی شکسپیر. حەیدەر عەبدولرەحمان

وەك چۆن شكسپیر لە تراژیدیادا نووسەرێكی شانۆیی كەم وێنە بووە، لە هەمان كاتیشدا لە نووسینی شانۆی كۆمەدیشدا باڵا دەست بووە.
ئەو لە تەمەنی خۆیدا 17 شانۆگەری كۆمەدی نووسیووە، هەندێ جار كۆمەدیای شكسپیری، بە كۆمەدیای رۆمانسیش ناودەبرێت.
لە سەردەمی ئەلیزابیسی دا كۆمیدیا مانایەكی جیاوازی هەبوو، جێگەی بایەخی پاشاكان و زۆرینەی خەڵكی بووە، زۆر جاران كە دەبوا شانۆگەرییەكان بە ئەنجامێكی بەختەوەر كۆتاییان پێ بێت، بەڵام شكسپیر بە حەزی زۆرینەی بینەرانی كردووە، كە ئارەزوویان ئەوە بووە تراژیدیاكانی شكسپیر بەو كۆتاییە مەرگەساتانە نێت، كە دووچاری جۆرێك لە دڵەگرانی و خەمێكی دەكردن، بەلەناوچوونی كاراكتەرە ئەرێنی و رۆمانسیەكانی و سەركەوتنی خیانەت كاران و چاوچنۆك و تەماع كارانی دەسەڵات.
ئەگەرچی شسكپیر ویستویەتی درێ لەگەڵ واقیع دا نەكات و رووداوەكان وەك خۆی بەرجەستە بكات، لەگەڵ بینەرانی خۆیدا راستگۆ بێت، بەڵام هەمیشە بینەر ویستویەتی ئەوەی لە واقیع دا دەیبینی لە شانۆو سینەمادا دووبارە نەبێتەوە، خوازیاری ئەوە بوو، شتێ ببینێ كە ئاواتی بێ دەخوازێ و بەشێكە لە خەون و ئاواتەكانی.
بۆیە شكسپیر ویستی لە رێگەی نووسینی شانۆی كۆمەدی ئاواتی بەشێك لەو بینەرانە بەدی بێنێ، بەرچاو كردنی ئەوەی كە هەموو بینەران لە بەرچوون و دنیا بینیدا وەك یەك نین، وەك چۆن زۆرێك لە بینەران بە شانۆگەرییە تراژیدییەكانی كاریگەر دەبن، بەڵام بەشێكی تر هەن ئارەزووی شانۆی كۆمەدی دەكەن .
لە لایەكی ترەوە شكسپیر بەم چەند شانۆگەرییە كۆمەدییە ویستویەتی بڵێ ئەو دەسەڵاتی بەسەر هەموو فۆرمێكی شانۆییدا دەشكێ و بۆ تەنیا تراژیدیا نەبەستراوەتەوە.
بۆیە خۆی لە زۆر فۆرمی جیا جیای شانۆیی داوە، بە هەمان ئاستی شانۆگەرییە تراژیدیاكانی.
ئەم حاڵەتە هەر تەنها لە شانۆدا نەبووە، بە هەمان شێوە لە سینەماشدا، هەر تەنها شانۆگەرییە تراژیدیاكانی شكسپیر نەكراون بە فیلم، بەڵكو زۆرێك لە شانۆگەرییە كۆمەدی و رۆمانسیەكانیشی.
ئەو شانۆگەریانە لە سینەماشدا هەمان سەركەوتنیان بەدەست هێناوە كە لە شانۆدا هەیبووە.

گرنگترین شانۆگەرییە کۆمەدییەکانی شکسپیر بریتی بوون لە :
(خەونی نیوەشەوی هاوین، کارەکان بەکۆتاییەکانیانەوە، وەك حەزی لێدەکەیت، سیمیلین، خۆشەویستی هەوڵێکی بێ هودەیە، هاوار بەهاوار، بازرگانی ڤینیسیا، هاوسەرە خۆش بەزمەکانی وندرسون، ژاوەژاوێکی بێ ئەنجام، بیرسیلیس، میر تیر، راهێنانی پلنگ، کۆمەدیای هەڵەکان، گێژەڵوکە، شەوی دوانزەهەم، دوو خزمە باشەکان، حیکایەتی زستان.
هەندێ لەرەخنەگرانیش پێیان وابووە، ئەو شانۆگەریانەی بەکۆمەدیا ناونراون، لەرەسەندا شانۆگەری رۆمانسین.
شکسپیر هەوڵی داوە لەرووی زمان و دیالۆگەوە، بەشێوازێکی کەمێك شەفاف ترو ساناتر شانۆگەرییەکانی داڕێژێ و زمانێکی میللییانەیان بداتێ، کە بەشی زۆریان لەم خاڵانەدا گرد دەبوونەوە:

- لەو شانۆگەرییە کۆمەدیانە بەپلەی یەکەم پشتی بەدیمەن و رووداو بەستووە ، کە لەرێگەی دروست کردنی هەندێ دیمەن و جوولەی کۆمەدی بینەر بێنێتە پێکەنین .
- ململانێ ی گەنجە دڵدارەکان کە زۆرجاران کێشەیان لەگەڵ گەورەکانییان دابوو .

  *لێك جودا بوونەوەو پاشان گەڕانەوە بۆ باوەشی یەکتر، لەچوارچیوەی کۆمەڵێ دیمەنی سەرەژێرو تەنز ئامێزدا.
- تەڵەکەبازی و ئەنجامەکانی، کە بینەر زۆرجاران بەهۆی ئاشکرابوونی ئەو تەڵەکە بازیانەو ریسوا بوونی کاراکتەرەکانی دڵخۆش بووەو کەوتەتە پێکەنین.

  *کێشەو گرفتەکانی ناو خێزان، کە هەندێ جار بینەر لەگەڵ ئەو واقیعە پێکەنیووە، رەنگە زۆر جاران واقیعی خۆی تێدا دۆزیبێتەوە و ئەویش بووبێتە بەشێك لەرووداوو کاراکتەرەکانی.

  یەکێك لەدیارترین شانۆگەرییە کۆمەدییەکانی شکسپیر (خەونێك لەنیوەشەوی هاوین دا) ی شکسپیرە، کە دەکەوێتە نێو چوارچیوەیەکی خەیاڵی،هاوکوف لەگەڵ واقیع داو رووداوەکانی لە(ئەسینا) روودەدەن.

  لەو نمایشەدا کاراکتەری (بۆتۆم) دەبێتە گوێ درێژو ئاشقی تیتانیای شاژن دەبێت، بۆیە هەندێ جار نمایشەکە بەناوی(خەونی بۆتۆم) یش ناونراوە.

  هەروا نمایشی (شەوی دوانزەهەم) شانۆگەریەکی کۆمەدی نەبووە کە هەر تەنها خەڵکێك بهێنێتە پێکەنین، بەڵکو لەبنەچەدا شانۆگەریەکی ترازیدی بووە، بەڵام شکسپیر بەرگێکی خەیاڵی لە بەر کردووە.

شانۆگەرییەکی لەناو شانۆگەرییەکی تر داڕشتووە و دابەشی کردووە بە چەند بەشێك لەهەر یەکەکیان خەونێکی دیاری کردووە و هەموو خەونەکانیشی بەیەك بەستەتەوە.
بۆیە زۆرێك لەڕەخنەگران ئەو شێوازەی نێوان تراژیدیاو کۆمیدیایان لەشانۆگەرییەکانی شکسپیر بەشێوازی (کۆمیدیای تراژیدی Tragicomedy) ناو ناوە.
فیلمی سەردەمی ون بوون
ساڵی 2015 دەرهێنەری ناسراو (ریتشاردبراسیول) فیلمێکی کۆمیدی دەربارەی ژیانی شکسپیر بەرهەم هێنا کە تێیدا سوودی لەچیرۆکێکی واقعی شکسپیر بینیووە ، دەرهێنەر ئەو سەردەمەی لە ژیانی شکسپیر ناو ناوە (سەردەمی ون بوون) و تێیدا باس لەژیانی سادەی ڕۆژانەی شکسپیر دەکات بەر لەوەی ئەو ناوداریەتیە جیهانییەی هەبێ، لەوانە باسی ئەوە دەکات کە چۆن شکسپیر چۆتە تیپێکی گەڕانی ڕێك، بەڵام دواتر لە تیپەکە بە دەریان ناوە، بۆیە بەناچاری لەجلو بەرگێکی نەناسراودا، دەستی کردووە بەکاسبی تەماتە فرۆشی لەبازاڕەکانی لەندەن.
دەرهێنەر شکسپیری کردووە بەپیاوێکی بێ کارو کاسبی، کە ئەو بێ کاریەی زۆر جاران هەڕەشەی لەژیانی خێزانی کردووە، بۆیە سەری خۆی لەگوندەکەی خۆیان(ستراتفۆرد) هەڵگرتووە، بەو ئاواتەی بچێتە شارو دەست بکات بەکاری نووسینی شانۆگەری.
دەرهێنەر بۆ وێنگرتنی ئەم ڕووداوانەی ژیانی شکسپیر رووی کردۆتە شوێنی لەدایك بوونی شکسپیر کە پێشتر بەناوی (ولیەم) ناو نرابوو، بۆ ئەوەی لەوێ شوێنەوارەکانی ئەو نووسەرە بلیمەتە بەسەر کاتەوە.

منداڵانی خاوەن پێداویستی تایبەت. محەمەد بەرزی

بە گشتی منداڵی خاوەن پێداویستی تایبەت ، ئەو منداڵەیە لە ڕووی دەروونی و پەروەردەیی و کۆمەڵایەتی و توانای جەستەیی و

زمانەوانییەوە ، لە منداڵی ئاسایی جیاوازە . لە هەموو ڕوویەکەوە پێویستی بە یارمەتی و چاودێری و خزمەتکردنی زیاترە . هەر بۆیە کاتێک خێزانێک و بە تایبەتیش دایکێک هەست بەوە دەکات منداڵەکەی خاوەن پێداویستی تایبەتە ، خەمێکی گەورە و گران دایدەگرێ و تووشی ترس و نائارامی و دڵەڕاوکێ دەبێ . بێگومان ئەم حاڵەتەش پێویستی بەوەیە دایک خۆڕاگربێ و زانیاری تەواوی هەبێ و لە هەموو ڕوویەکەوە شارەزای بارودۆخی منداڵەکەی بێ و بە شێوەیەکی ڕاست و دروست مامەڵەی لەگەڵدا بکات . تا منداڵەکەی لەگەڵ دەوروبەرەکەیدا ڕابێت و ئاسودە بژی و هەست نەکات لە هاوڕێ و هاوتەمەنەکانی جیاوازە . جا جێگای خۆیەتی لێرەدا ئاماژە بە چەند ئامۆژگارییەک بە دایکێک بکەین ، تا لە کاتی مامەڵەکردن لەگەڵ منداڵێکی خاوەن پێداویستی تایبەتدا بیزانێ :

١ – لە منداڵەکەت تێبگە ، هەندێک لە دایکان چاوپۆشی لەوە دەکەن ، یان پێیان شەرم و شورەییە منداڵەکەیان خاوەن پێداویستی تایبەتە . واتە وەک پێویست مامەڵەی لەگەڵدا ناکەن و پشتگوێی دەخەن . ئەمەش یەکێکە لە هەڵە باو و بەناوەکان و پێویستە خێزانی لێ بە دوور بگرن . زۆر گرنگە وەک دایکێک بەهێز و هاوسۆزیی و زمانێکی زۆر شیرین و ئاسان و سادەوە قسە لەگەڵ منداڵەکەدا بکەی ، هەر چۆن قسە لەگەڵ منداڵێکی ئاساییدا دەکەی . تووڕە مەبە و تۆنی دەنگت بە شێوەی نەگونجاو مەگۆڕە ، تا تێبگات و بزانێ لە تۆ کەمتر نییە . هەوڵبدە لە هەموو شوێنێک پێکەوەبن . کاتێک کارێکی باش دەکات ، ستایشی سەرکەوتنەکەی بکە ، ئەگەر چیش کارەکە گەورە ، یان بچووکیش بێ . با لە ماڵەدا دەست و تام و بۆنی شتەکانی دەوروبەری بکات ، چونکە بەکارهێنانی هەموو هەستەکانی گرنگن . تۆ و هەموو ئەندامانی خێزانەکە ، لە مامەڵە کردن لەگەڵ منداڵەکەدا ، پابەندی یەک بۆچوونی یەکگرتووبن . کاتێک شێوازێک لە فێربوونی منداڵەکەدا سەرکەوتوو نابێ ، هەوڵبدە ڕێگەی باشتر تاقی بکەیتەوە ، هانی منداڵەکەت بدە پشت بە خۆی ببەستێت . ڕێگای بدە پەیوەندی کۆمەڵایەتی لەگەڵ هاوتەمەنەکانی ناو خێزان و گەڕەک و باخچە و قوتابخانەدا دروستبکات و یاریان لەگەڵدا بکات . چونکە تەژینەوە پزیشکی و دەروونییەکان ، گەیشتوونەتە ئەو ڕاستییەی : (تێکەڵکردنی منداڵی خاوەن پێداویستی تایبەت لەگەڵ منداڵی ئاساییدا ، یارمەتیدەرێکی زۆر بە سوودن بۆ پەرەپێدانی توانا جیاوازەکانی) . پاشان کاتێک یارییەک دەشکێنێت وخراپی دەکات ، سەرکۆنەی و هاواری بەسەردا مەکە ، دەکرێ ئامۆژگاری بکەی یارییەکانی بیپارێزێ . بەردەوام چاودێری تواناکانی منداڵەکەت بکە و تێبکۆشە تا پەرەی زیاتری پێ بدەی .

٢ – ئاگاداری ئەوەبە لەکاتی قسەکردندا ڕاستەوخۆ سەیری چاوەکانی بکەیت ، چونکە ڕوانینی ڕاستەوخۆی قسەکەر بەرامبەر گوێگر ، دەبێتە هۆی تێگەیشتنی زیاتر لەو بابەتەی باسی دەکرێت . سەرباری ئەوەی منداڵەی کەمئەندامی دەروونی لە ڕێگای نیگاکانی چاوەکانی تۆوە درک بە گرنگی ئەو شتانە دەکات کە دەتەوێ بەی باسبکەی . دووربکەوەرەوە لە ڕستەی درێژ ، ناوە ناوە لە نێوان وشەکانی ڕستەکەدا بوەستە و تا دەتوانی ڕستەی کورتیشی بە بەکاربهێنە ، تا تێبگات باسی چی بە دەکەی . پاشان تووڕەیی خۆت لەدەست مەدە ، چونکە پێویستە ئەوە بزانیت هەندێکجار کەسی خاوەن پێداویستی تایبەت ، ناتوانێ بە زوویی قسەکانت وەربگرێت و لێت تێبگات . بۆیە ئارام بە و دان بە خۆتدا بگرە ، چونکە تووڕەیی و هەڵچوون دۆخەکەی خراپتر دەکات ، خۆشت لە ناو و ناتۆرە و وشەی سووکایەتی بە دووربگرە ، کە دوو هێندە زیان و ئازاری پێدەگەیەنێت .

٣ – بە بارودۆخی منداڵەکەت لە ڕۆژنامە و گۆڤار و بڵاوکراوەکاندا ، کات بە خوێندنەوە تەرخان بکە و زۆر بخوێنەرەوە ، بە دوای چەندین سەرچاوی باوەڕپێکراودا بگەڕێ و زۆرترین زانیاری کۆبکەرەوە ، خۆت

بکە بە کەسێکی شارەزای دەنەرم بەی . فێری شێوازە ڕاستەکانی مامەڵەکردن بە لەگەڵیدا . شان بە شانی ئەو چالاکییانەی بە ئەو لەبارن ، بەردەوامیش پەیوەندی لەگەڵ پزیشکەکەیدا بکە . تا بەردەوام ڕادەی گەشەکردنی بزانی و ئاگاداری ئەو هۆکارانەش بی ، کە یارمەتیدەرن بە بەرەوپێشچوونی حاڵەتەکەی . پاشان لە داواکردنی یارمەتیدا لە ئەندامانی خێزان و هاوڕێکانت سوود وەربگرە و شەرم مەکە ، تا کۆمەک ئەرکی سەرشانت سووک بکەن و بە شێوازی جیاواز یارمەتی و هاوکاریت پێشکەش بکەن ، هەروەها دەتوانی بە دوای ئەو شوێنانەدا بگەڕێیت ، کە یارمەتی و ئامۆژگاری و خزمەتگوزاری پێشکەش بەو دایک و باوکانە دەکەن ، کە منداڵی خاوەن پێداویستی تایبەتییان هەیە . بێگومان بە گەڕانیش لە ئینتەرنێتدا ، دەتوانی هەندێک ماڵپەڕی باوەڕپێکراو بدۆزیتەوە ، کە بە بەردەوامی ئامۆژگاری پیشکەش بەو جۆرە خێزانانە دەکەن . دیارە هەر تۆ بە تەنها نیت ، جیهانە فراوانەکەی ئینتەرنێتیش تۆ بە تەنها جێ ناهێڵێ ، دەتوانی کۆمەڵێک دایک و باوک بدۆزیتەوە ، کە هەمان کێشەی تۆیان هەیە ، ئەو دەمە ئاشنای کۆمەڵەی پشتیوانیش دەبی ، چ لە ناو شارەکەی خۆتدا و چ لە جیهاندا .

٤ – لەوانەیە بەبێ مەبەست منداڵەکەت بە کەم بزانی ، یان وا سەیری بکەیت هەست بکات لە ئاستی هاوتەمەنەکانیدا نییە . دەبێ زۆر باش ئاگاداری ئەوەبی ، پەرۆشی زۆرت بە پاراستن و ڕێگرتن لە یاریکردنی

لەگەڵ هاوتەمەنەکانیدا ، لەترسی ناو و ناتۆرە و قسەی ناشیرین و زیانی دەوروبەرەکەیدا، وا دەکات هەست بە کەمی و لاوازی بکات و نەتوانێ بە تەنیا ڕووبەڕووی ژیان ببێتەوە .

٥ – هەموو هەوڵەکانت تەنها بە خوێندنەوە و لایەنی تەندروستی منداڵەکەت تەرخان مەکە و لایەنی گرنگی کۆمەڵایەتیش لە بیر بکەی ، کە هۆکاری سەرەکی تێکەڵبوونی منداڵەکەتە لەگەڵ هاوڕێکانیدا . چونکە لە بیرکردنی ئەم لایەنە گرنگە ، کاردانەوەی زۆر خراپی بە منداڵەی خاوەن پێداویستی تایبەت هەیە . هەر بۆیە پێویستە لە چالاکی و بۆنە و سەیران و گەشتەکاندا هاوبەشی بکات . پاشان بەدواداچۆنیش بکە ، تا لەوەش دڵنیابی مامۆستاکانیش پەیوەندی باشیان لەگەڵ منداڵەکەتدا هەیە .

٦ – تا دەتوانی بە دەم و لەبزەکی زۆر شیرینەوە باسی کەسە سەرکەوتووەکانی پێداویستی تایبەت بە منداڵەکەت بکە ، کە بەو حاڵەتەشەوە توانیویانە دەستکەوتی مەزن و پێ بەها بە دەستبهێنن ، باسی چیرۆکی سەرکەوتن و بڵاوبوونەوەی ناو و ناوبانگییانی بۆ بکە ، کە بوونەتە هاندەر بە کەسانی تر . بەم ڕێگایەش منداڵەکەت هەستدەکات ، کە ئەویش وەک ئەوان دەتوانێ کاری گرنگ بکات و هیچ شتێک نییە بتوانێ ڕێگا لە سەرکەوتنی بگرێ .

٧ – هەوڵبدە گەشە بە بوارەکانی تەکنەلەژیا بدات : بە پەرەپێدانی تواناکانی منداڵەکەت ، سود لە پیشکەوتنی تەکنەلەژیا وەربگرە . چونکە ئەمڕۆ زۆر بەرنامە و یاری تایبەت بە منداڵانی خاوەن پێداویستی تایبەت و ئەوانەی کێشەی فێربوونیان هەیە دروستکراون ، کە دەتوانن گەشە بە توانا و جموجۆڵی جیاوازەکانیان بدەن .

٨ – پێویستە منداڵەکەت فێربکەی شەرم لەو کەرەسانە نەکات ، کە بەکاری دەهێنە . پاشان هەوڵ نەدات وەک باقی هاوڕێکانی بە شێوەیەکی سروشتی دەربکەوێ . بەڵکو پێویستە ڕێز لە جیاوازییەکان بگرێ و بارودۆخی خۆی وەک منداڵێکی خاوەن پێداویستی تایبەت قبوڵ بکات ، ئەوانەش فێربکرێن ، کە لە دەوروبەرین بارودۆخ و جیاوازییەکانی ئەویش قبوڵ بکەن .

٩ – بە وردی چاودێری بکە ، لەوانەیە منداڵەکەت کێشەی پەیوەندیکردنی لەگەڵتدا هەبێ . یان داوا و ئارەزوو ، یان تووڕەیی خۆی دەربارەی شتێک دەربڕێ . بۆیە چاودێریکردنی ڕەفتاری منداڵەکەت ، هۆکاری سەرکییە بۆ پەیوەندیکردن لەگەڵیدا و زانین و ڕاهاتن لە هەڵسوکەوتەکانی . ئەمەش وادەکات بزانیت گۆڕانکاری دەروونی بەسەردا هاتووە ، یان هەڵسوکەوتەکانی ئاساییە .

١٠ – هەوڵبدە کاری سووکەڵەی پێ بسپێرە و چاودێری بکە . با خۆی کراسەکەی لەبەر بکات و سەری خۆی دابهێنێت و میوە و خواردنی خۆی

بخوات . هەموو جارێکیش بە ئەو کارانەی بە باشی ئەنجامی دەدات بە گەرمی دەستخۆشی و ستایشی بکە . چونکە ورە و هێز و توانای پێ دەبەخشێ .

١١ – زۆر گرنگە بەهۆی بارودۆخەکەیەوە خۆڕاگر بی و نا ئومێد و گلەیی لە بەختی خۆت نەکەی . بەردەوام ئارام و گەشبین بە ، چونکە بە ئارامی باشتر دەتوانی مامەڵە لەگەڵ کێشەکانیدا بکەی . مەهێڵە هیچ شتێک سەرقاڵت بکات لەوەی گرنگە . واتە تا زیاتر هاوکاری بکەیت و بە سۆزە و خۆشەویستییەوە هەڵسوکەوتی لەگەڵدا بکەیت و بەرامبەر کێشەکانی خۆڕاگربی ، کاردانەوەی گەورەی لەسەر منداڵەکەت دەبێ .

١٢ – هانی منداڵەکەت بدە منداڵانی دیکەی خاوەن پێداویستی تایبەت بناسێت و ئاشنای چیرۆکەکانیان بە ، تا بزانێ منداڵی پێداویستی تایبەتیش دەتوانی زیرەک و ژیانی خۆشی هەبێ .

لە دواجاردا زۆر پێویستە خزم و کەسانی نزیکی دایک و باوکی ئەم جۆرە منداڵانە ، ڕێز لەو دایک و باوکانە بگرن و هەستییان بریندار نەکەن و هەرگیز ئەم جۆرە پرسیار و قسانەیان ڕووبەڕوو نەکەنەوە : ئ – منداڵەکەت ئاسایی دەردەکەوێت و هیچ شتێکی نائاسایی تێدا نابینم . ب – ئایا منداڵەکەت ئەنجامی بەماوەییە ؟ . پ – دڵنیام ئەو چاکدەبێتەوە ، وایە ؟ . ت – بۆچی دوای منداڵی یەکەم وازت لە منداڵبوون نەهێنا ؟ . ج – بە ڕاستی تۆ دایکێکی مەزنی ، نازانم چۆن بەرگەی ئەو هەموو کێشانەی دەگریت . چ – دامەنیشە باسی خزمێکی خۆتی بۆ بکەی ، کە هەمان دۆخی ئەوی هەیە و مەکەوە بەراوردکردنی نەوانییان .

تێبینی : بۆ ئەم باسە سوود لە چەند سایتێکی عەرەبی و ئینگلیزی وەرگیراوە .

هەڵبژاردەیەک لە شیعرەکانی (جیویل کێلچەر).. نووسین و

وەرگێرانی: ناڵە حەسەن

- (ڕزگاربوون لە خۆم)

چەندجار بە بێدەنگی گریاوم
کە دەبێ لەخۆم ڕزگارم بێ
لە ناوەڕاستی شەودا
جووڵەکردن
بێحەد ترسناکە
وەڵامە تۆقێنەرەکەش
لەوانەیە
لەدەرەوەی تواناکانی من بێ
کە هەردوو دەستم
زۆر بچووکن
کەس نابێت بە تەنیا هەست بەوە بکات ..!

- (دەی تەنها ماچم بکە)

دەی تەنها ماچم بکە
لێگەڕێ با قژی شێواوم
بەنێو پەنجەکانتا بڵاوبێتەوە

پێم بڵێ هیچ شتێک پێویست بە تەواوبوون ناکات و
هیچ کاتژمێرێکیش پێویستی بە گەڕانەوە نییە

تۆ کە دەنگی منت هەیە
هیچ زەنگێک بێدەنگ نییە
لە جیاتی ئەوە با باوەش بە تۆدا بکەم و
لەوێشدا بمێنمەوە

پیاوێک داوام لێناکات ببم بەکەسێک
کە ئەو دەیەوێت
بەڵام ڕێگەم دەدات کە خۆم بم
وەک ئەوەی کە هەم

گڕێکی زەردی هەوەس
لە جەستەیەکی باریک ئاڵاوە
ئیدی دەچێتە نێو باوەشی
وەک سەلامەتترین بەندەر

بۆ چاودێری و دڵنیایی ..!

- (شیعری خۆشەویستی)
  دوێنێ شەو عەشقمان کرد
  لەژێر ئەستێرەکاندا
  مانگیش ڕووەو خوارەوە
  چاوەکانی دەتروکاندن و دەیبینین
  بە جەستەی رووتەوە لەنیو تاریکیدا
  ڕاکشابووین
  وەک ڕەگە رووتەکانیش
  بەنێو قەد و ئەنیشکی ڕووەکە گ□یوەکان
  چوبووینە خوارەوە
  ببووین بە قەستانەی زستانە بریقەدارەکان
  جەستەی ئەو پیاوەی من خۆشمدەوێ
  بە دەم داخراوەیی و لێو لەسەروەک دانان
  زمانی گوڵەکان پڕ دەکات لە شاگەشکەیی
  بە تامەزرۆیی و بەبێ وچان
  دەمتوانی
  وێڵی نێو کیشوەری
  دۆڵە زێ□ یینیەکانت بم
  تا ڕۆژگارە دڵگەشەکان
  بەیانییەکی نوێ
  بە هەڵکشان بە نێو قووڵایییەکانی
  نهێنییەکانی بوونت / بدۆزێتەوە …!
- (لەبیرکردن)
  ئەو بە پێستی بەردەوە دەڕوا
  بۆ ئەوەی خوێنی لێنەڕژێ و
  سەر شۆستەکان پیس نەکا

بە مەبەست چاوەکانی دادەخا و
هەوڵدەدا
شتەکانی بیرکەوێتەوە

خوێنبەرەکانی پشت چاوی
بە نەخشە ڕێگایەکی شین
وەک هەر کەسێکی تر

بەرەو دەریای دەبەن …!

▪ (هەست گۆڕینەوە)
کە زمان بە جەستەمدا
دەهێنی
دەم لەنێو ئارەزووەکانت دەتوێتەوە

گوێچکەکانم دەبن بە با
ڕەنگی دەمارەکانم دەگۆڕن
جەستەم دەتوێتەوەو
گەدەم دەبێت بە دووانەیەک
لەگەڵ مانگدا

تەڵەمکە تا ئەو دەمەی
ون دەبم لەنێو تیشکێک
وەک ڕیشاڵی سەر بەردە بچووکەکان
بە باڵی زەرەوە
هێلانە دەکەن لەنێو دەستەکانی تۆدا …!

▪ (ونبوون)
ونبوون
مەتەڵێکی ئەستێرەییە
کە وەک ئاو
هەناسە دەدات و
وەکو بەردیش دەهاڕدرێ …!
▪ (خەت کێکەرەوە)
لە کەنار دەریایەک خەت کێکەرەوە
منیش دێم و لەوێدا خۆشمدەوێی
خەت کێکەرەوە لەگەڵ شتە کێوییەکان دا
لەگەڵ گۆرانییەکانی چۆڵەکە و کەفی دەریا
لەگەڵی با جوانییەکی شێتانەش خۆی کۆبکاتەوە
لەنێو چاوەکانت بدرەوشێتەوە و بانگم بکا
چونکە من ئارەزووی پیاوێک دەکەم
لەنێو قژیدا بە شتە کێوییەکان هێلانە چێبکا
ئەو پیاوەی گەو بەهەسە ماچ دەکا …!

_ کورتەیەک لە ژیان و بەرهەمەکانی (جیول کێلچەر) :

جیول کێلچەر یەکێکە لە شاعیرە مۆدێرنەکانی ئەمریکا ،، بە فۆرم و ڕوئیایەکی نوێوە شیعر دەنووسێت ، لە لە ٢٣ی مەی ساڵی ١٩٧٤ لە (پەیسەن) لە دایک دەبێ و لە (ئەلیسکا) ژیان بەسەر دەبات . لە تەمەنی شەش ساڵیدا ئەوەی لەخۆی هەستپێکردووە کە حەزێکی تایبەتی بە شیعر و گۆرانی و مۆسیقا هەیە .. هەر لە تەمەنی گەنجێتییەوە بە وشیارییەوە هەنگاوی بەرەو گەیشتن بە خەونەکانی ناوە ،، لەم نێوەندەشدا دایک و باوکی پاڵپشت و هاوکاری بوون . جیول خاوەن بەهرەیەکی فرەڕەهەند بووە .. لەپاڵ شیعر نووسین ، خولیای مۆسیقا و گۆرانی گوتن و کاری ڕۆژنامەگەری و هاوکات تێکستی بۆ گۆرانیش نووسیوە و کاری نواندنیشی کردووە . جیول لە ساڵی ١٩٩٨ یەکەم کۆمەڵە شیعری خۆی بەناوی (شەوەک بەبێ زریپەش) بڵاودەکاتەوە .. ئەم کتێبەی دەنگدانەوەیەکی زۆرباشی دەبێت بە پێی سەرچاوەکان دەبێت لە یەکێک پڕفرۆشترین کتێبی ئەوساڵەی (نیۆرک تایمز) لە (کالیفۆرنیا) شیعرەکانی (شەوەک بەبێ زریپەش) .. شیعری ناسک و پڕ چێژن ، لەڕووی زمان و وشە و دەستەواژەی شیعرییەوە لە ئاستێکی بەرزی جوانکاریدان .. لەنیو شیعرەکانی ، بە قووەی تەعبیری لە هەستەکانی خۆی کردووە .. پەیوەندییەکی پتەوی لەگەڵ ناوەوەی خۆی و دەرەوەی خۆی ڕەسم کردووە .. جیول بە پێشەکی کتێبە شیعرییەکەی دەنووسێت (من بە تەقاندنەوەی ئەو بێدەنگییەی ناوەوەی خۆم دەنووسم ، بە کردنەوەو دۆزینەوەی کایەکانی ڕۆح و ئاشکراکردنی هەستەکانی بینین و گەیشتن بە ئاشتی و ئارامی ، هاوکات بە چەی هەستەکانی یەکەمین ئەزموونی خۆشەویستی خۆی و وانەکانی ڕاستی و متمانە و وانەکانی خیانەت و ساڕێژبوونەوەی برینەکان باسدەکات . هەر لەو پێشەکییەی (شەوەکانی بێ زریپەش)دا لە پەرەگرافێکیتر ،، پێ لەسەر قسەکانی (دیلان تۆماس) ی شاعیر دادەگرێ و دەڵێت / شیعری جوان لەنێو واقیعەوە هەڵدەقووڵی دونیا هەرگیز وەکو خۆی نامێنیتەوە ، شیعری جوان لە هەوڵی مانەوەی جوانییەکان دا دەبێت . یان شیعری باش یارمەتی ئەوە دەدات کە گەردوون بە ناوازەترین شێوە دەرکەوێت ، یان یارمەتیدەری هەرکەسێک دەبێت بۆ فراوانکردنی مەودای مەعریفە و زانین لەنێو ئەو ڕووبەرەی کە دەوریداوە .) .. وەکو گوتمان جیول کەسێکی پڕ وزە و خاوەن توانا و بەهرەیەکی فرە ڕەهەند بوو .. لە شەش ساڵییەوە دەستی بە گۆرانی گووتن کردووە . لەگەڵ دایک و باوکی لە (قاوەخانەیەکی ساندیاگۆ) بەردەوام مۆسیقا و گۆرانییان پێشکەش کردووە ، لە تەمەنی پانزە ساڵی یەکەمین ئەلبوومی گۆرانی لە ساڵی ١٩٩٥ بەناوی (pieces of you) بڵاوکردەتەوە . ئەم ئەلبوومەی ڕیکۆردێکی باشی شکاند زۆتر لە سیی

ملیۆن دانەی لێ فرۆشرا .. لەدوای ئەوە چەندین ئەلبوومی تری بەرهەم هێناوە ،، جیول کاری نواندن و ئەکتەریشی کردوە لە ساڵی لە ساڵی ١٩٩٩ وەک کارەکتەری سەرەکی بەشداری لە فیلمی (Rides with the devil) کردووە ، کە بەم کارەی لە ئاستێکی بەرین دەناسرێ و دوای ئەوەش لە چەند کارێکی تری نواندن بەشداری دەکات .. جیول لە ساڵەکانی دوای دوو هەزار بە تایبەت لە دەوروبەری ساڵەکانی دووهەزار و چوار و دووهەزار و شەش ، لەو دەورانە بە چڕی ئیش لە سەر مۆسیقا دەکات و چەندین ئاواز یان مۆسیقای سەما بەرهەم دەهێنێ .. جیول لە بواری مەدەنی و مافی مرۆڤ و ئازادییەکانی تاک ئاکتیڤیست و چالاکوانێکی پڕ وزە بووە .. لە بارەی ژیانی تایبەتیش / جیول لە مانگی ئابی ٢٠٠٨ لە (باهاماس) هاوسەرگیری لەگەڵ خۆشەویستە دێرینەکەی دەکات ، کە پاڵەوانی (ڕۆدیۆ تای مۆرایە) ، لە تەموزی ٢٠١١ بە لەدایکبوونی کوڕەکەی (کاسە) جیول دەبێ بە دایک ، دوای ئەوە لە ساڵی ٢٠١٤ لەگەڵ هاوسەرەکەی پلانی جیابوونەوە دادەنین .. ئەوەی شایانی باسە جیول هێشتا لە ژیان بەردەوامە .

جانیوەری ٢٠٠٣

بە هاناوەچوون بە یارمەتیدانی دەسەڵاتی دیکتاتۆری ئێران!.. نووسینی: عەبدولڕەحمان گەورکی

ئاوڕدانەوەیەک لە پڕۆژەی (کۆلۆنیالیزم و کۆنەپەرستان) دژ بە راپەڕینی خەڵکی ئێران!

هاوکات لەگەڵ نزیکبوونەوەی رووخاندنی دەسەڵاتی دیکتاتۆری ئایینی لە ئێران، سازشتکارانی رۆژئاوایی وەخۆکەوتوون لە سەر هێڵی سازان لەگەڵ دیکتاتۆرییەت، “کوڕەکەی شای دیکتاتۆری پێشوو” بخەنە سەر کورسی “وەکالەت(!)” بە خەڵکی ئێران، هەتا رێگە خۆش بکەن بە سەپاندنی جۆرێکیتری دیکتاتۆرییەت بەسەر خەڵکی ئێراندا. میدیای (فارسی زمان)ی سەر بەو سیاسەتە قێزەونەشیان چالاک کردووە، بە پێشخستن و سەرخستنی ئەم پڕۆژەیە، بە ئەوەی بڵێن خەڵکی ئێران جگە

لە (دیکتاتۆرییەت) هیچ بژاردەیەکیتریان لەبەردەمدا نییە!

دامەزرێنەران و پشتیوانانی سیاسەتی سازان لەگەڵ دیکتاتۆری لە یەکێتیی ئەورووپا، هەر بەمەوە نەوەستاون و لە کردەوەیەکی بەشەرمانەدا، ڕەگریان کرد لە ناوزەدکردنی سوپای پاسداران لە لیستی تیرۆری ئەم یەکێتییەدا، کە دژ بە خواستی زۆرینەی هەرەزۆری ئەندامانی پەرلەمانی ئەورووپایە. پێش ئەمەش شاهیدی لێدوانەکانی وتەبێژی وەزارەتی دەرەوەی ئەمریکا بووین لە پەیوەند لەگەڵ ڕاپەڕینی سەراسەریی خەڵکی ئێراندا کە وتی: “ئێرانییەکان خوازیاری چاکسازین لە وڵاتەکەیاندا، نەک ڕووخاندنی دەسەڵاتی دیکتاتۆری(!)”

دیمەنی سەرنجڕاکێشەکانی سیاسەتی سازان لەگەڵ دیکتاتۆر و، دووریش نییە لە چاوەڕوانی کە دیمەنی سەرنجڕاکێشترەکانیتریشی بێتە بەر چاو!، پێش هەمووشتێک ئاماژەن بە بەرەوپێشەوەچوونی ڕاپەڕینی خەڵکی ئێران و سەرکەوتنی بەسەر دەسەڵاتدا و نیشانەی نزیکبوونەوەی ڕووخاندنی ئەم دەسەڵاتەیە. بۆیە سەرهەڵدانی دیاردەی (وەکالەتخوازی بۆ کوڕی شا) و، “هەنگاوە سازشتکارانی ئەورووپی” دوو ڕووی پڕۆژەیەکی “کۆنەپەرستی-کۆلۆنیالیزم”ن لە دژی خەڵکی ئێران و بە بەردەوامیدان بە “دیکتاتۆرییەت لە ئێراندا.

لە کولتوری سازشتکاراندا “بەرژەوەندخوازی” جێگرەوەیەکی باشە بۆ “شەرەف” و “دادپەروەری” و “مافەکانی مرۆڤ”. هەر بەم هۆیەشەوەیە بە ئاسانی چاوپۆشی لە تاوانەکانی “تیرۆر” و (بانکەوانی تیرۆریزم لە جیهاندا) دەکەن و سوپای پاسدارانی دەسەڵاتی دیکتاتۆری ئێران بە “تیرۆریست” نازانن. چون لەم کولتوورەدا و لە ڕوانگەی ئەوانەوە بقۆیە!

بە هەموو لایەک ڕوونە کە سیاسەتی “سازان لەگەڵ دیکتاتۆر” زۆر زیانبەخش و قێزەونانەیە و دژی شارستانییەتی مرۆڤ و کۆمەڵگای مرۆڤایەتییە. چونکە بە هەماهەنگی و هاوکاریکردن لەگەڵ دەسەڵاتی دیکتاتۆر هەوڵ دەدات کۆمەڵگای مرۆڤایەتی لە جووڵە و پێشکەوتن و بەرەوپێشەوەچوون بخات. دژایەتیکردن و ڕەگریکردن لە ناوزەدکردنی سوپای پاسدارانی لە لیستی تیرۆر لەلایەن یەکێتیی ئەورووپاوە، سازان لەگەڵ دەسەڵاتێکی دیکتاتۆرییە کە شەرعییەتی جەماوەریی نییە و هەر بەو سوپای پاسدارانە، هەموو خاکی ئێران (هەروەها زۆرێک لە وڵاتانی ناوچەکە و جیهانیش)ی خەڵتانی خوێن کردووە. بێ هۆ نییە کە دەسەڵاتی دیکتاتۆری ئایینی لە ئێران لەلایەن کۆمەڵگەی نێودەوڵەتییەوە وەک (بانکەوانی گەورەی تیرۆر لە جیهان) و

(گرنگترین هەکاری نائەمنی) لە ناوچەکە و جیهاندا ناسراوە.

ڕێگریکردن لە ناوزەدکردنی سوپای پاسداران لە لیستی تیرۆری ئەکێتیی ئەورووپا، نەک هەر قێزەونانەیە، بەڵکو دژی پرۆسەی شارستانییەت و مرۆڤایەتی و بیروڕای گشتییە لە جیهان و بەتایبەتی خەڵکی ئەوروپادا و دەبێتە هۆی هاندانی دەسەڵاتی ئایینی لە ئێران بۆ توندوتیژی و خوێنڕشتنی زیاتر. ئەم هەنگاوەی یەکێتیی ئەوروپا ئەوە دەردەخات کە پشتیوانیکردنی زارەکی دەوڵەتانی ئەوروپا لە راپەڕینی خەڵکی ئێران، "فریودەرانە" و، وەستانیان لە تەنیشت خەڵکی ئێران "رواڵەتی" و، گەڕاندنەوەی ناوزەدکردنی سوپای پاسداران وەک تیرۆریست بۆ دادگا "قێزەونانە" و هەڵەیە. چونکە لە زۆر نموونەیتردا، ئەم یەکێتییە و ئەم دەوڵەتانە بەبێ ئەوەی روو لە دادگا بکەن و بڕیار بە دادگا جێبەجێبکەن، ئەمجارە ناوزەدکردنانەیان لە دژی "ئەپەزیسیۆنی ئێران"ی ئەنجام داوە و بە پێچەوانەوە، ئەوە دادگاکانی ئەوروپا و ڕۆژئاوا بوون کە بەرانبەر بە سازان و سات و سەودای دەوڵەتانی ئەوروپایی لەگەڵ دیکتاتۆری ئێران، (داد)یان هەڵبژارد و ئەو دەوڵەتانەیان ناچار کرد ملکەچی یاسا بن و ناوزەدکردنی ئەپەزسیۆنی ئێران بسڕنەوە!

ئەوەی کە شەرمەزاربوونی یەکێتی ئەوروپا و رەهەندەکانی زیاتر دەردەخات، "هاوکاتبوونی پێچەوانە"ی ئەو هەنگاوەیانە لەگەڵ راپەڕینی خەڵکی ئێران دژ بە دەسەلاتی ئایینی لە ئێران و هەروەها هاوکاتبوونیەتی لەگەڵ پڕۆژەی (کۆنەپەرستان) و (کۆلۆنیالیزم) بۆ رزگارکردنی دەسەڵاتی ئێران لە رووخاندن. هەروەک چۆن خەڵکی ئێران بە کەمتر لە رووخاندنی دیکتاتۆر رازی نەبوون و رازی نابن، لەدەرەوەی ئێرانیش خەڵکی ئێران بە "پشتیوانیکردنی زارەکی" و "سەرکۆنەکردنی رواڵەتی و بە کردەیی دیکتاتۆری ئێران" و "سزادانی دەڕپ بە دەڕپ"ی ئەم دەسەڵاتە فریو نادرێن و بە کەمتر لە ناوزەدکردن و هەڵوەشاندنەوە و لە ناوبردنی تەواوەتی سوپای پاسداران و وەزارەتی بەدناوی ئیتلاعات و هەموو داو و دەزگاکانی دەسەلاتی خوێنڕێژی ویلایەتی فەقیهی رازی نابن!

ئەزموونەکانی گەل بە درێژایی مێژوو ئەو راستییە دەسەلمێنن کە خەڵک بەسەر دیکتاتۆرییەتدا سەردەکەون و دیکتاتۆرەکانیش فڕێ دەدرێنە زبڵدانی مێژووەوە. چارەنووسی ئەو کەس و لایەنانەی (سازان لەگەڵ دیکتاتۆر)یان کردەتە پیشەی خۆیان یان خزمەتکردن بە دیکتاتۆر، زۆر بە ئازار دەبێت! یەکەم دەرەنجامی ئەو هەنگاوەی یەکێتیی ئەورووپا ئەوەیە کە سازشتکاران لە (شەڕەش) و (گەڕانکاری)

لە ئێران دەترسن. چونکە ئەوان لە مانەوەی دیکتاتۆرییەتدا بەدوای بەرژەوەندی خۆیانەوەن و لە سەرهەڵدان و سەقامگیربوونی ئازادی و دیموکراسی لە ئێران، سیاسەتی خۆیان بە مردوویی دەبیننەوە.

شارەزایانی سیاسی و کەس و کەمەڵە کارناسەکانی پەیوەندیدار بە کار و باری ئێران لەسەر ئەو باوەڕەن کە ڕێژەیەی بەرفراوانی کۆمەڵگەی نێودەوڵەتی، بە پشتبەستن بە کارنامەی ڕەشی دەسەڵاتی دیکتاتۆرییەت لە هەردوو دیوی سنوورەکانی ئێران، خوازیاری ناوزەدکردنی سوپای پاسدارانن لە لیستی تیرۆر و نەهێشتنەوەی ئەو هێزە تیرۆریستییە. خانمی مریەم ڕەجەوی لەم پەیوەندییەدا رایگەیاند: "تاوان لە ئێران کەمتر هەیە کە سەرچاوەکەی سوپای پاسداران نەبێت. تا ئێستا لە ناوچەکەدا هیچ شەڕخوازی و تاوانەکی گەورەی تیرۆریستی رووی نەداوە کە پاسداران هۆکاری راستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆی نەبن".

دەسەڵاتی دیکتاتۆری ئێران دەیەوێت وا نیشان بدات کە "بەدیلێکی دیموکراتی" لە گۆڕەپانی راپەڕینی گەلدا بوونی نییە و "ڕووخاندنی ئەم دەسەڵاتە" بە مانای گەڕانەوەیە بۆ "دیکتاتۆرییەتی حەمەڕەزاشای پەهلەوی" یان "بشێوی و ئەنارشی" لە ئێران و ناوچەکە. بەڵام راستییەکانی گۆڕەپانەکە بە توندی ئەم فرت و فێڵ و چەواشەکارییەی دیکتاتۆرییەت ڕەتدەکاتەوە. یەکگرتوویی خەڵک و ئیرادەی پتەویان بۆ گۆڕانکاری لە ئێراندا، هەروەک بەردەوامبوونیان لە راپەڕین بە گرژی، بە ماوەی چەندین مانگ، بەڵگەیە لەسەر ئەو راستییە کە ئەم راپەڕینە بۆ رووخاندنی دیکتاتۆرییەت، خاوەنی ڕێبەرایەتی و ڕێکخستنە و مەبەستدارە و، سازشتکارانی ڕۆژئاوایی بێهودە هەوڵی یارمەتیدانی دیکتاتۆرییەت لە ئێران دەدەن.

کۆتایی

نووسینی عەبدولڕەحمان گەورکی، نووسەر و شرۆڤەکاری سیاسی

خۆڵە مێشی.. پشکۆ ناکام

()..گەر “اسماعیل خەیات” بە فڵچەکەی خۆی ، بە ڕەنگەکانی ئەندێشەی خۆی چەن پۆرترێتێکی ئەم سەرکردە و ئەو بنکردە ، ئەم سەرۆک و ئەو ه□قا□ بک□شای□ ، ه□□بت□ لە کۆچی دوایی ب□ هەزاران کەس ڕێ ی گۆڕستانیان ئەگرتە بەر و وەک دروشمی مەراسیمەکان ئەیانووت:…حەیف کۆستمان کەوت !!….بەڵام ئەو ئەیزانی بەکار هێنانی فڵچە بۆ تابلۆی
بازرگانەکان وەک فڵچەی پێڵاو وایە ، هەر شەوقی هەیە و ئەرزشی نیە…

().. گەر “ئاسۆی سەلطە” کاتی خۆی ل□ بەر دەم حەدیقەی شەعب و لە “یوم المحافظة”
ببوایە بە مایسترۆی ئەو ڕۆژە ، ه□□بت□ پێش کۆچی دوایی لە سێ چوار لاوە معاش و مەکرەمەی حیزبی ئەبوو …بەڵام ئەو کەمانچەکەی لە دوو هەڵبژاردنا ئەبینی : کەمانچە وەک دەنگی خەڵکی چەوساوە و ئازار کێش یان کەمانچە وەک”لۆتی”یەک بۆ هەڵپەڕاننی ئەم یان ئەو..؟ بێ پەیام و دوور لە ئەخلاقیاتی هونەرمەند ؟..ئاسۆ یەکەمیانی هەڵبژارد و لە دوورە
ووڵاتا جگە لە ئاو و هەوای غووربەت کەس ماڵ ئاوایی لێ نەکرد…

() …گەر” عمر چاوشین” بە دەهۆڵێکەوە لە “دوا ڕۆژی ئابا” قۆڵی بە قۆڵی “برا حرس جمهوری”یەکەی بکرادیە ، دیارە مەراسیمی پرسەکەی لە هۆڵێکی شایستە بەو و لە چەن مزگەوتێکەوە لە یەک کاتا ئەبوو ،
بەڵام ئەو هەموو ساڵانی خزمەت کردنی خۆی لە هونەرا
کردە “قەرەوێڵەیەک” تا شەوانە لە خەڵوەتخانەی پیرە بێ کەسەکان لەسەری ڕۆژ بکاتەوە..

() گەر “عوسمان چێوار ئەوەنە دوکەڵی جگەرەکەی نەکرایە بە ناخیا و لە جیاتی ئەحەی
کڕنو “زێڕە”یەکی بنووسیایە ، بێ شک بە مستێک تاج و نەجمەەوە خانە نشین ئەکرا …..
بەڵام هەیهات،، دیدی چێوار وابوو کە ئەو خۆی جگە لە ئەحەی کڕنو شایەتی سەردەمێکی
تەڵخی تێکەڵی کۆمیدیا و تراجیدیای میللەتەکەیەتی و بەهاکانی ئینسان لەوە شکۆمەن ترن کە بۆ ئەوەی “قەرزاری” چایخانەکەی تەلەفزیۆن نەبوایە ، خۆی بکردایە بە “قۆشمەچی” ئەم لا یان ئەولا

…بەڵام بازبازێنی ئەقڵ ئەنجامەکەی بەڵانس تێک یان و کەوتنە ، بۆیە ئەو کەچی دوایی کرد لە مێژووی شانەی کوردیا هەر بۆ پێوە وەستاوە..

میللەتێک حورمەتی کەسێ بۆ توانا و ئەقڵ بۆ دونیا شکاوەکانی خۆی نەگرێ، میللەتێکی کەنەفت و ئیفلیجە ، هیچ گوڵێ پێکی ڕەشنایی ڤیللا و باغێ تایبەتییەکان ناتوانێ ڕەنگی تار و تاریکی
فەرهەنگەکەی ڕووناک کاتەوە ،،،تیایا ڕەش و سپی تێکەڵ ئەبێ ، سەرتاسەر یەک ڕەنگ
ئەنوەنە : خۆڵە مێشی..’..

پشتیوانی مانگرتنی ڕۆژی ١ ی شوباتی کرێکارانی بەریتانیا ئەکەین!

پاڵپشتی تەواوەتی خۆمان بۆ مانگرتنی کرێکارانی کەرتی گشتی لە بەریتانیا کە ساڵی پار دەستی پێکرد و بۆ ئەمساڵیش سەرهەڵئەداتەوە ڕائەگەیەنین. کۆنگرەی یەکێتیە کرێکاریەکان (TUC) بانگەوازی بۆ ڕۆژێکی تایبەتی ئاکسیۆنێك کردووە لە ڕۆژی ١ ی شوباتدا وەك ناڕەزایەتیەك دژ بەو یاسایەی کە پێشکەش کراوە بۆ بەرتەسککردنەوەی مافی مانگرتن. ئەم یەکێتیە کرێکاریانە لە ڕۆژی ناوبراودا مانگرتنەکانیان ڕائەگەیەنن: یەکێتی زانکۆ و کۆلێژەکان (UCU)، یەکێتی سەراسەری پەروەردەکاران (NEU)، یەکێتی شۆفێری شەمەندەفەرەکان (ASLEF)، یەکێتی خزمەتگوزاریە گشتی و بازرگانیەکان (PCS) و یەکێتی گشتی کرێکارانی هێڵی ئاسن و گواستنەوە و دەریایی (RMT). هەمووان داخوازی زیادبوونی کرێیان پێ بە پێی هەڵاوسان هەیە و لە مانگەکانی داهاتووشدا چالاکی فراوانتر ئەگرنە بەر.

سەرمایەداری کە لە بنەڕەتدا لەسەر دزینی بەرهەمی هێزی کاری ئێمە بەندە، ئێمە کرێکارانی بەجۆرێك خستۆتە ژێر فشارەوە کە زۆر بە سەختی تەحەمولی زەحمەتەکانی ژیانی ڕۆژانەمان ئەکەین. هێشتاش کاتێ

داوای مافەکانمان ئەکەین لەپێناو باشکردنی ژیانماندا، ڕووبەڕووی سەرکوت ئەبینەوە و ئەیانەوێ بە یاسا پاشەکشەمان پێ بکەن. بەڵام ئێمە لەپێناو داهاتووی منداڵەکانمان و خۆماندا پێویستە بە دەستەجەمعی ڕووبەڕوویان بینەوە.

مانگرتن و ناڕەزایەتیەکانی کرێکارانی هێڵی ئاسن و کرێکارانی فریاکەوتن، کرێکارانی ئاگرکوژێنەرەوە، شۆفێرانی پاسەکان، پەرستاران، مامۆستایان و کارمەندانی حکومی و زۆری تر لەپێناو کەمکردنەوەی فشاری قەیرانی بەرزبوونەوەی نرخی پێداویستیەکانی ژیان و هەروەها دژ بە یاسای نوێی دژە مانگرتنە کە ئازادی ناڕەزایەتی دەربڕین و مانگرتن بۆ کرێکاران بەرتەسك ئەکاتەوە و ئەیانخاتە بەردەم هێرشەکانی خاوەنکارەکانەوە.

وا دیارە کە سیاسەتی سکهەڵگوشین و زیادبوونی بێکاری و خراپبوونی خزمەتگوزاریە گشتیەکان و خۆدزینەوە لە زیادکردنی کرێ و بڕینی بیمەکان و هەڵاوسان و بەرزبوونەوەی نرخی پێداویستیەکانی ژیان و … هتد. بەس نین بۆ حکومەت تاکو هێرشەکانی پێبکاتە سەر کرێکاران. تەنانەت ئەیانەوێ هەر دەنگێکی ناڕازی کپ بکەن و توڕەییمان دژ بەو سەختیانەی بەسەریاندا سەپاندووین، لەڕێی یاسای دژە مانگرتنەوە، دابمرکێننەوە.

بەڵام ئێوە هیچ ڕێگەیەکی ترتان لەبەردەمدا نییە، جگە لە بەردەوامی دان بە ناڕەزایەتی و مانگرتن هەتا حکومەت ناچار ئەکەن لەو یاسا تازەیە پاشگەز بێتەوە و لەوەش زیاتر ڕێبگرن لەوەی ژیانتان زیاتر بەرەو خراپی ببەن.

ئێوە لەم خەبات و تێکۆشانەتاندا بە تەنها نین!

ڕێکخراوی دەرەوەی حزبی کۆمۆنیستی کرێکاریی کوردستان
٢٠٢٣\١\٢٨

فەیسبووکەچیرۆك/ بەشی ح□قد□م.. فەتاح حەسەن

مەممكگرتن

بەمڕۆژی جەژنە ، ئەمە دوەمجارێتی دەستبخاتە بنی مەمکی و لە سوخمە تەنگەکەی مەمکێکی دەربهێنێت، لەمەراقا خەریکە دڵی بتەقێت، نازانم بۆ نـایگرێت.. بۆ؟ بەناچـاری دەیخـاتەوە شـوینی خۆی، وەنەبێـت شۆڕبـوبێتەوە یـا شلوشێـواو بێـت، هێـندە تونـدوتۆڵ و قـوت بـوون دەستەخوشکەکانی ئیر□یان پێدەبرد. چیدەسەڵاتن□، و□کو خۆی دەیگوت من هەر بێبەختو شانسم ئەگەر بەختم ببوایە دەیگرت و دڵم ئاوی دەخواردەوە ئێستاماڵەکەچۆڵە.. هەرخۆیو ئەو ماونەتەوە دیسان بۆی دەرهێنا،هەردووچـاوی نوقانـدو کەوتە دەمەلەرزەکـردن ئەوەنـدەی نەخایانـد ئاهبەدڵیـداهات، بە دەمەقـوتیلەییەکەی گرتی، نـاوچەوانی ماچکرد، ئۆخەی ئۆخەی جەرگەکەم مەمکیگرت.

خۆبەخش

هێندە گورجوگۆڵ کاری دەکرد گەر لە دەمی خۆیت نەبیستایە بڕوات نەدەکـرد کە، نەنکە، لە دوکـانێکی (خـاچی سـور)* ئیشـی دەکـرد، سەرپەرشتیاری دوکانەکە چاوی پیادا هەڵنەدەهات،(ئیرەیی لەناو ژنانـدا دەردێکـی کوشنـدەیە) ، بەئـاواتەوە بـوو هەڵەیەك بکـات و لەقافدا بیگرێت تا ڕووشکێنی بکات، ئەو ڕۆژە (کاشێر) بوو، بەدەم خەندەو پێکەنینەوە کڕیارەکانی بەڕێدەکرد، کڕیارێك پارەکەی لەسەر مێزەکەی بەردەمی دانا و بەداوای لێبووردنەو پێنج کرۆنیشی کەمە، بەخەندەیەکەوە پارەکەی هەڵگرت و هیوای ڕۆژێکی خۆشی بۆ خواست، سەرپەرشتیارەکە بە خنەخن بەلایاندا دەهات و دەچوو، هەرهێندەی کڕیارەکە ئاودیوی دوکانەکە بوو، بەڕویەکی تاڵەوە بەرمێزەکەی لێگرت و پێیوت تۆ کەڵکی کاشێریت پێوە نییە باشتر وایە خەریکی ڕێکخستنی کەلـوپەلی نـاو دوکـانەکە بیـت، ئەویـش خۆی پێنەگیـرا بەدەنگێکی بەرز هاتە دەنگ کاروا بڕوات کەس بەخۆتانەوە ناهێڵن لەم دوکانە دوای خانە نشین بوونم ئەوە بۆ چوار ساڵ دەچێت خۆبەخش لێرەو لەوێ کار دەکەم، دیارە تۆ حەز بەچارەی من ناکەیت ماوەیەکە هەستم پێکردوە، لەسبەینێوە ئێرە بەج□د□□□م، هەر شوێن زۆرە کاری خۆبەخشی تیادا بکەم.

گۆڕینەوە

دوای بەفربارین ئەگەر بیکاتە سایەقە و کزەبایەکی لەگەڵدا بێت،

هەندە سارد دەبێت مرۆق ناچارنەبێت سەرناکشێنێتە دەرەوە، بروسکەیەك بە مەشکمدا هات بۆ وەك ساڵی پار ئەو جلکانەی لەخەم زیادن نەشەم و ئوتوو نەکەم و نەیبەم بۆ دوکانی (خاچی سور) ، لەکاتی ئووتوکردنی دوو قەمسەڵەو سێ بلوسدا بەخەمم وت خۆ ئەمانیش (دانیمارکی) هەزاری خەیان هەیە ، ئەی ئەوە نییە کوشکی بچوك بچوك لە هەندەك گۆڕەپان و کتێبخانەکاندا کراوەتەوە و لەسەری نوسراوە بازاڕی گەڕینەوە (شتەك دانە و شتەك بەرە)، ئاسایشە ئەگەر هیچیش دانەنەیت و پێویستییەك بە خۆت بەریت، جلکەکانم گەیاندە نزیکترین کوشك لە کتێبخانەیەك، قاوەخانەیەك بەرامبەری بوو بەدیار قاوەیەکەوە دوو جگەرەم کێشا لە هاتنە دەرەوەمدا پاسکیل سوارێك بەلای مندا پێچی کردەوەو لەبەردم کوشکەکەدا پاسکیلەکەی ڕاگرت، قەمسەڵەکەی داکەند و یەکێک لەوانەی منی لەبەرکرد، خۆشییەك بەدەمدا هات چیژی ئەو خۆشییەم مەگەر بەمنداڵی چەشتبێت کە جوتەك پێڵاویان بۆ دەکڕیم بۆ جەژن شەوەکەی دەمخستە ژێر پشتییەکەم .

*خاچی سور / ڕێکخراوێکی ناحکومیی مرۆقدۆستانەیە لە ٢٦ی مارتی ١٨٧٦ لە دانیمارك بنیاتراوە، ئەو پارەیەی پێیان دەگات یان لە ئەنجامی چالاکییەکانیانەوە دەستیان دەکەوێت تەرخانی دەکەن بۆ هاوکاری پەنابەر و کارەساتی سروستی و لێقەوماوانی جەنگ و ولاتە هەژارەکان،٢٢٠ ناوەندیان هەیە، نزیکەی ٢٥٠٠٠ خۆبەخش کاری تیادا دەکەن.

فەتاح حەسەن
دانیمارك/ ڤالبی
مارتی ٢٠٢٢

گلەیی بێت ئەی خودا..!.. شەمامە بارەوانی

١
دەمزانی ڕۆژێک دێت

هەموو ڕەنگەئەرخەوانییەکانمان دەڕۆنەوە سەر ڕێڕەوی هەڵوەرین و خەونەکانمان نەزیف دەبن

دەمزانی دواجار هەموو قاقاکانمان دەچنەوە سەر نەسەبی گریان و ئینجانەی خەندەکانمان درز دەبات

٢

ئازیزەکەم، مانگەشەوی عیشقی ئێمە، سەر لە ئێوارەوە دیاربوو

تۆ بیستووتە لە مەملەکەتی چەقۆدا
هێشووی خۆزگە پێ بگرێت و درەختی ئاوات چرۆ بکات؟

بینیوتە لە بیابانی هیچ مەجنونێکدا گژوگیای لەیلایەک سەردەربکات ؟

٣

لێرە ئیشق کراوە بە پردی سیرات و بە قەد تاڵە موووێکیش باریک کراوە !
ئێ کوا لۆژیکی دەربازبوون؟

٤

لەوەتەی بیرم دێت، فەرھەنگی دڵداری تژی برینە.
لەوەتەی ئیدیۆمی ئیشق لە دایکبووە، بەشی عاشقان هەر فیراق و شینە

دەنا کێ بەقەد من و تۆ، نزای بۆ سەرکەوتی تەریقەتی خۆشەویستی بەسەر مەزهەبی وەهم دا کرد

کێ بە قەد من و تۆ، پەیمانی بۆ پەرستگەی ماچ دووپاتکردەوە و بەرماڵی بۆ نوێژی باوەش ڕاخست

٥

ئەفسوس، شانسمان لێی نەدا و چرای خۆشباوەڕیمان لە نیوەی ڕێگا کوژایەوە

هەر دەڵێیت تاریکی دەستی لێوەشاندووین !

٦

ئۆه دە لێم گەڕێن با بە دەم ژەنینی فلوتی ئازارەوە بتلێمەوە.

ئەرێ خودایە تۆ پێم ناڵێیت ئەو ئاشبەتاڵییە چی بوو گیرۆدەی ئەو ئیشقەت کردین؟

٧
خەتای ئەمە بوو، فاڵمان بە ئایندەی خەونەکانمان گرتەوە و باوەڕمان بە قاوەی بەخت کرد

خەتای ئەمە بوو، شوێن سەراب کەوتین و کاڵفامانە ڕادەستی قامچی قەدەر بووین

٨
تازە هەموو ڕێگاکان کوژانەوە و ئەمە شکستمان خوارد و عەزاب سەرکەوت، عەزاب

٩
دەی ئازیزەکەم باچیتر لەو قاوغی دەڕانە بێینە دەر و دەستبەرداری گەمەی گەمژەیی بین

ئەوە تەزی عیشقە عیشق.

١٠
جا کێ لە عیشقا براوە بووە؟
فەرهاد و شیرین، لەیل و مەجنون و ڕۆمیۆ و ژولێتمان جوانە

١١
سەیرکەن، ئەوەتا، تا بینە قاقامان نغرۆ بووین لە سەراب

بە هەر دەشتێک دەڕۆین، پێیەتی لە سەحرا
و
دەست بە هەر هەورێک دەبەین، دەبێت بە ڕەشەبا !

دەی ئازیزەکەم کۆشی ئەم وجودە یەعاویە داکەنە، خێرا بارگەی ماڵئاوایی تێک بنە و کات زۆر درەنگە.

١٢
دەی با بڕێینەوە بە دوورگەی دابڕان و چیتر چاوەڕوانی هاتنی فەسڵێکیتری هەڵوەرین نەکەین

١٣
ئەوە من ڕێشتمەوە بە سەر سنوورەکانی عەدەم
و
تۆیش بە فیراق دەسپێرم

١٤

ماڵئاوا ئەى ئومێد، گلەیى بێت ئەى خودا